

ПРОПОЗИЦІЇ
Міністерства юстиції України
до проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального, Кримінально-виконавчого кодексів України та інших законів України щодо запровадження інституту умовно-дострокового звільнення осіб від відбування покарання для безпосередньої їх участі у обороні країни, захисті її незалежності та територіальній цілісності»,
внесеного народним депутатом України Шуляк О.О. та іншими

(реєстр. № 11079-1 від 28 березня 2024 року)

перше читання

I. Міністерство юстиції України в цілому **підтримує** проєкт Закону України «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального, Кримінально-виконавчого кодексів України та інших законів України щодо запровадження інституту умовно-дострокового звільнення осіб від відбування покарання для безпосередньої їх участі у обороні країни, захисті її незалежності та територіальній цілісності» (далі – проєкт Закону).

Водночас зазначаємо про *необхідність доопрацювання проєкту Закону з огляду на таке.*

1. Підпунктом 1 пункту 1 розділу I проєкту Закону пропонується доповнити Кримінальний кодекс України новою статтею 81¹, абзацом другою частини першої якої пропонується встановити, що умовно-дострокове звільнення від відбування покарання передбачене цією статтею не застосовується до осіб, які були засуджені за *вчинення злочинів проти основ національної безпеки України, засуджені за скоєння умисного вбивства двох або більше осіб, або поєднане із згвалтуванням або сексуальним насильством, а також засуджені за скоєння кримінальних правопорушень, передбачених статтями 152-156¹, 258-258⁶, частиною четвертою статті 286¹ Кримінального кодексу України.*

Слід зазначити, що відповідно до частини першої статті 2 Кримінального кодексу України підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, *яке містить склад кримінального правопорушення, передбаченого цим Кодексом.*

Так, частина друга статті 115 Кримінального кодексу України передбачає кримінальну відповідальність за умисне вбивство за чотирнадцятьма різними ознаками, що його характеризують (складами злочину).

Натомість є незрозумілим, за якими критеріями з переліку складів злочину, наведених у частині другій статті 115 Кримінального кодексу України, було виокремлено саме зазначені два склади злочину із наявних чотирнадцяти, хоча певні види такого злочину є більш суспільно-небезпечними, аніж виділені у запропонованій редакції статті 81¹ Кримінального кодексу України.

2. З метою дотримання принципу юридичної визначеності потребує уточнення словосполучення «*про відмову*» у запропонованій проєктом Закону

частині шостій статті 376 та частині шостій статті 535 Кримінального процесуального кодексу України.

3. Підпунктом 2 пункту 2 розділу I проекту Закону пропонується доповнити статтю 535 Кримінального процесуального кодексу України новою частиною шостою, абзацом другим якої встановлено, що при умовно-достроковому звільненні з установи виконання покарань з підстав, визначених статтею 81¹ Кримінального кодексу України, *особа доставляється Національною гвардією України до відповідного територіального центру комплектування та соціальної підтримки* та передається для укладення контракту та подальшої його відправки до спеціалізованого підрозділу військової частини для проходження військової служби.

З огляду на запропоноване звертаємо увагу на те, що відповідно до частини другої статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Так, правові засади організації та порядку діяльності Національної гвардії України, її загальна структура, функції та повноваження визначаються Законом України «Про Національну гвардію України» (далі – Закон).

Статтею 1 Закону визначено, що Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від кримінальних та інших протиправних посягань, охорони громадської безпеки і порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій.

Функції та обов'язки Національної гвардії України визначаються статтями 2 та 12 Закону, які не містять положень щодо доставляння Національною гвардією України відповідної категорії осіб до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки.

Водночас Законом України від 24 грудня 2015 року № 920 «Про внесення змін до Закону України «Про Національну гвардію України» щодо удосконалення правових засад діяльності Національної гвардії України» розділ VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону доповнено, зокрема, пунктом 3¹, яким встановлено, що тимчасово до визначення на законодавчому рівні іншого суб'єкта виконання відповідних функцій Національна гвардія України продовжує здійснювати:

конвоювання осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі, до Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, апеляційних судів з розгляду цивільних і кримінальних справ, місцевих загальних судів, перелік яких визначається Міністром внутрішніх справ України, та відповідних установ виконання

покарань, попереднього ув'язнення (крім гауптвахт) та ізоляторів тимчасового тримання, а також охорону їх у залі суду;

конвоювання осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі під час їх екстрадиції;

участь у розшуку, переслідуванні і затриманні осіб, взятих під варту, осіб, засуджених до позбавлення волі або арешту, які втекли з-під варту.

Враховуючи зазначене, у разі обґрунтованої необхідності забезпечення можливості здійснення Національної гвардією України доставляння осіб, стосовно яких застосовано умовно-дострокове звільнення для проходження військової служби за контрактом, до відповідних територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки у *тексті проекту Закону також необхідно передбачити відповідні зміни до Закону.*

Аналогічне зауваження стосується підпункту 1 пункту 2 розділу II проекту Закону в частині запропонованих змін до Кримінально-виконавчого кодексу України.

4. Підпунктом 1 пункту 2 розділу II проекту Закону Кримінально-виконавчий кодекс України пропонується доповнити статтею 154¹.

Згідно з частинами третьою та п'ятою запропонованої статті питання щодо можливості представлення засудженого до умовно-дострокового звільнення від відбування покарання для проходження військової служби розглядається установою виконання покарань за участю представника територіального центру комплектування та соціальної підтримки за місцем розташування установи виконання покарань, *а також представника військової частини.*

За результатами прийнятого рішення щодо можливості представлення засудженого до умовно-дострокового звільнення від відбування покарання для проходження військової служби установа виконання покарань невідкладно надсилає до суду подання, заяву засудженого про бажання проходити військову службу за контрактом, *письмову згоду командира військової частини*, копію військово-облікових документів та копію висновку (постанови) військово-лікарської комісії про придатність особи до військової служби для розгляду у порядку, встановленому кримінальним процесуальним законодавством.

При цьому підпунктом «б» підпункту 3 пункту 2 розділу II проекту Закону пропонується доповнити Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу», зокрема, новою статтею 21⁵.

Частиною третьою цієї статті передбачається, що для прийняття на військову службу осіб, які виявили бажання проходити військову службу за контрактом і розглядаються до умовно-достроково звільнення від відбування покарання, установи виконання покарань *звертаються до територіального центру комплектування та соціальної підтримки за місцем їх розташування.*

Разом з тим проектом Закону *не визначено механізм залучення представника військової частини для участі у розгляді питання щодо можливості представлення засудженого до умовно-дострокового звільнення від відбування покарання для проходження військової служби.*

Крім того, підпункт 1 пункту 2 розділу II та підпункт «б» підпункту 3 пункту 2 розділу II проекту Закону потребують узгодження між собою в частині залучення представника військової частини для участі у розгляді питання щодо можливості представлення засудженого до умовно-дострокового звільнення від відбування покарання для проходження військової служби.

5. Підпунктом 2 пункту 2 розділу II проекту Закону вносяться зміни до Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» в частині його поширення на осіб, звільнених умовно-достроково від відбування покарання для проходження військової служби за контрактом.

З метою визначення чіткого механізму процедури встановлення адміністративного нагляду за зазначеною категорією осіб пропонуємо таке:

5.1. У підпункті 1 пункту 2 розділу II проекту Закону:

абзац перший замінити двома абзацами такого змісту:

«1) У Кримінально-виконавчому кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 3-4, ст. 21):

доповнити статтю 154¹ такого змісту:»;

доповнити підпункт новим абзацом такого змісту:

«у частині першій статті 159 слова «пунктами “б” і “г”» замінити словами «пунктами “б”, “г” і “е”».

5.2. Підпункт 2 пункту 2 розділу II проекту Закону пропонуємо доповнити такими положеннями:

у пункті «б» статті 4 слова «пунктах “б”, “д”» замінити словами «пунктах “б”, “д”, “е”»;

в абзаці другому частини першої статті 5 слова «пунктах “б”, “г” і “г”» замінити словами «пунктах “б”, “г”, “г” і “е”»;

у частині другій статті 6 після слів «органу Національної поліції» доповнити словами «, командира військової частини».

Водночас проектом Закону не врегульовані питання припинення адміністративного нагляду за зазначеною категорією осіб, не встановлено обов'язків та обмежень щодо дій таких піднаглядних, що у подальшому позбавить можливості притягнути їх до відповідальності у разі злісного порушення правил адміністративного нагляду.

У зв'язку з цим підпункт 2 пункту 2 розділу II проекту Закону потребує доопрацювання.

II. Прийняття проекту Закону сприятиме створенню додаткових можливостей для комплектування Збройних Сил України та додатковій мотивації засуджених до обмеження та позбавлення волі щодо їх участі у відсічі збройної агресії проти України.

Міністр юстиції України

Денис МАЛЮСЬКА